

VAS MEGYEI KÖNYVTÁRELLÁTÁSI SZOLGÁLTATÁS 5 ÉVES FEJLESZTÉSI TERVE

Berzsenyi Dániel
Megyei és Városi Könyvtár
Szombathely, 2013

A VAS MEGYEI
KÖNYVTÁRELLÁTÁSI SZOLGÁLTATÓ RENDSZER
SZOLGÁLTATÁSFEJLESZTÉSI TERV
2014 – 2018. ÉV

AZ INTÉZMÉNY SZÉKHELYE: BERZSENYI DÁNIEL KÖNYVTÁR
9700 SZOMBATHELY, DR. ANTALL JÓZSEF TÉR 1.
AZ INTÉZMÉNY VEZETŐJÉNEK NEVE: PALLÓ SINÉ DR. TOLDI MÁRTA PHD

Tartalom

Helyzetkép	3
Vas megye településeinek könyvtárellátási helyzete számokban	3
Öt éves fejlesztés tervezése – elérendő célok.....	7
1. A Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerbe bevont szolgáltató helyek tervezett száma	8
2. Infrastrukturális feltételek	9
3. IKT, technikai eszközök	11
4. Állománymenedzsment.....	13
5. Könyvtárhasználat.....	15
6. Személyi feltételek	17
7. A könyvtári szolgáltatások népszerűsítése.....	19
8. Szolgáltató könyvtár.....	20
9. Minőségfejlesztés, minőségirányítás, a szolgáltatás dokumentálása.....	22

Helyzetkép

Vas megye településeinek könyvtárellátási helyzete számokban¹

Vas megye Magyarország legnyugatibb és – történeti okok miatt – az ország harmadik legkisebb megyéje (3336 km²): területe az első világháború után mintegy kétötödével (1767 km²) csökkent. A területi veszteség évszázados szellemi és gazdasági kapcsolatokat megszakítva hátráltatta a megye fejlődését, és alapvetően meghatározta jelenkori helyzetét is. A második világháború után a nyugati határ közelsége miatt életbeléptetett határzár jelentősen nehezítette számos településének megközelíthetőségét, korlátozta az ott élők lehetőségeit. A központi támogatások hiányában a megye kimaradt az állami fejlesztésekből, a nagyobb arányú ipartelepítésből.

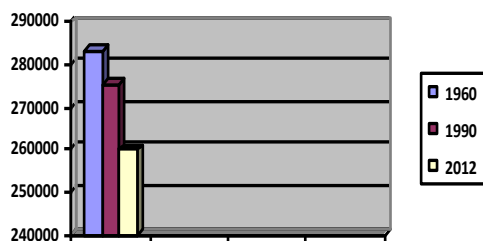
Könyvtárak		könyvtárak száma (db)	nyilvános könyvtárak jegyzékén szerepel (db)	Lakosság szám összesen ²
Települési könyvtárak	megyei könyvtár	1	1	79 348
	megyei könyvtár KSZR szolgáltató helyeinek száma összesen	131	0	34 758
	0 - 500 lakosú településen			
	ebből könyvtárbusszal ellátott település	0	0	0
	megyei könyvtár KSZR szolgáltató helyeinek száma összesen	47	0	33 948
	501 - 1000 lakosú településen			
	ebből könyvtárbusszal ellátott település	0	0	0
	megyei könyvtár KSZR szolgáltató helyeinek száma összesen	12	0	14 084
	1001 - 1500 lakosú településen			
	ebből könyvtárbusszal ellátott település	0	0	0
megyei könyvtár KSZR szolgáltató helyeinek száma összesen	4	0	7 924	
1501 - 5000 lakosú településen				
városi könyvtár	12	12	78 464	
községi könyvtár	7	7	11 301	
A településen nincs könyvtári ellátás		2		143
Összesen		216	20	259 970

¹ Az adatszolgáltatást a 2013. évben ismert adatok alapján kérjük

² Megyei könyvtárnál a megyeszékhely lakosságának száma

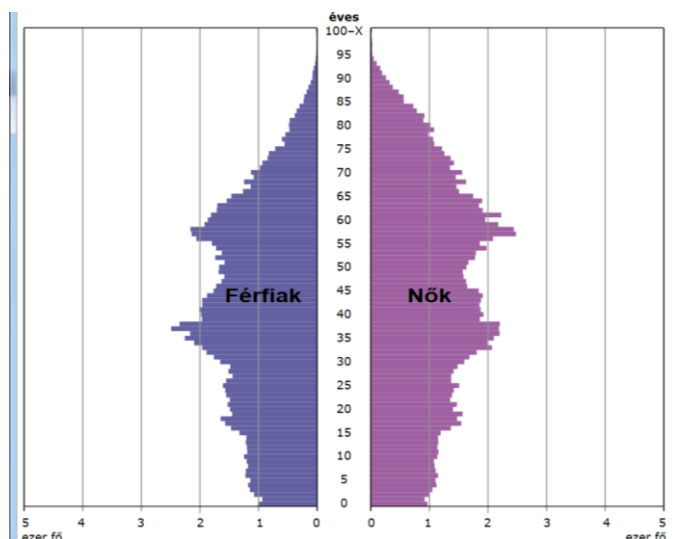
A megye településeinek száma 216 (6,5 település/100 km²). Közülük a városok száma 13, a községeké 203. (Az utolsó, a település közigazgatási besorolását érintő változás 2013-ban történt, Jánosháza városi rangra emelésével.) A lakosság szám – amely jelenleg 259 970 fő – folyamatosan csökken:

Lakosság szám változása

A fogyó népesség mellett további súlyos probléma a megye aprófalvas településszerkezete, amely egyrészt középkori örökség, másrészt demográfiai folyamatok következménye. Ugyancsak fontos és sajnálatos jellemző a megye erőteljes öregedése (öregségi index 130,2).

Vas megye korfája 2013. január 1-jei adatok alapján³

Vas megye hagyma alakú, fogyó népességet mutató korfája (fiatalok arányának csökkenése, az idősek arányának növekedése) mellett a népességmegoszlás további jellemzője, hogy leghangsúlyosabb városa a megyeszékhely. A többi város csak szűkebb tájegységének népességével együtt „ütőképes”. A megye korfájával összefüggő másik tény, hogy a 2001/2002 tanévhez képest 2011/2012-ben, az óvodai nevelésben, a nappali iskolai oktatásban részesülők száma 14,2%-kal csökkent (42 994 fő).

A gazdasági teljesítmény legátfogóbb mutatója az egy lakosra jutó bruttó hazai termék. A statisztikai adatok alapján Vas megye esetében ez az érték országosan az 5. helyezéshöz elegendő (ezer forintban megadva 2 495). A megye 7,1%-os munkanélküliségi rátája mellett a

³ A magyar régiók (NUTS2) és megyék (NUTS3) interaktív korfája. [Elektronikus dokumentum.] A hozzáférés módja: http://www.ksh.hu/interaktiv_korfa. A letöltési ideje: 2013. október 26.

teljes munkaidőben foglalkoztatottak bruttó átlagkeresete a legfrissebb statisztikai évkönyv⁴ szerint 183 142,-Ft.

A gazdaságban való jelenlét egy másfajta mérőszáma a megye gazdasági szereplőinek helyezése a magyarországi legnagyobb cégek – nettó társaságiadó-bevétel és árbevétel alapján sorrendezett – TOP 100-as listáján. 2011. évi adatok szerint a megyei TOP 100-sok közül mindössze 20 (pl. a LuK Savaria Kuplunggyártó Kft., Delphi Hungary Autóalkatrész-gyártó Kft., BPW-Hungaria Kft.) került fel a Nyugat-dunántúli Régió összesített listájára, arra a listára, ahol 51 helyezett Győr-Moson-Sopron megyei.

Az elmúlt 20 évben a megye infrastruktúrája jelentősen fejlődött. Vezetékes gázellátással 194 település rendelkezik, a közüzemi ivóvíz-ellátottság 100%-os, közüzemi szennyvízgyűjtő hálózat 108 településen épült. 2004 és 2011 között az internet-előfizetések száma közel ötszörösére nőtt. Az iskolahálózat terén ellentétes irányú folyamat játszódott le. A tanulólétszám zsugorodása miatt számos iskola megszűnt iskola, vagy tagintézményi státuszban fennmaradni.

A kedvezőtlen demográfiai és társadalmi tényezők alapvetően meghatározzák a megye könyvtárellátási térképét, amely telepített szolgáltatóhelyekkel szinte 100%-san lefedett, de jelenléte a nyilvános könyvtárak jegyzékén minimális. Az önkormányzatok 89%-a – a józan megfontolás alapján és az önerős pénzügyi források hiányában – az intézményesített keretek közötti ellátás helyett él a szolgáltatás-megrendelés lehetőségével. Azzal az ellátási formával, amely erősen kötődik a megye hagyományaihoz, és amely a mozgókönyvtári normatíva megjelenésével megújította a korábbi évek gyakorlatát. A normatíva célirányos felhasználása a megye számos kistelepülésén lehetővé tette az IKT-fejlesztést, a tárgyi feltételek korszerűsítését, új szolgáltatások kialakítását. Az azonban súlyos problémát jelentett, hogy felhasználására nem volt egységes akarat. A könyvtári érdekek háttérbe szorulásával egyes térségekben a hagyományos dokumentum-ellátás keretén nem lehetett túllépni, a szolgáltatáskínálat nem bővült, az információtechnológia a szolgáltatóhelyek falain kívül maradt.

Tavaly a megye közkönyvtárainak 41 377 regisztrált használója, 668 339 személyes látogatója volt. A kölcsönzött dokumentumok mennyisége 972 978 kötet volt. Az adatokat 2007-hez viszonyítva öt év távlatából jelentős fejlődés mutatható ki, hiszen akkor 33 877 használót, 677 119 személyes használatot és 928 248 kötet kölcsönzését regisztráltuk. Az összesített adatokon belül a kistelepülések esetében ezek az adatok a következőképpen alakultak:

Településtípus	Regisztrált használó		Személyes látogatás		Kölcsönzött dokumentumok	
	2007.	2012.	2007.	2012.	2007.	2012.
kistelepülési könyvtári szolgáltatóhelyek	8 026	10 244	98 583	173 694	115 397	186 327

⁴ Vas megye statisztikai évkönyve 2011. Győr. Központ Statisztikai Hivatal Győri főosztály, 2012.

<p>Erősségek a megye könyvtári ellátásában</p> <ul style="list-style-type: none"> • A megyei könyvtár megfelelő gyűjteménnyel és kvalifikált munkatársakkal rendelkezik. • A megyei könyvtár épületadottságai jók. • A megyei könyvtár kiépítette digitális/elektronikus szolgáltatásainak alapjait. • A közkönyvtári hálózat együttműködésére a rendszerben való gondolkodás jellemző. • Erőteljes a honismereti/helytörténeti tudásátadás dokumentált, feltárt, digitalizált mutációban, ill. elektronikus dokumentumokban is elérhető irodalmi forrásbázisa. • A megyei könyvtár a városi könyvtárakkal együttműködve támogatja a települési könyvtárakat. • A kistélepülési ellátásban fél évszázados hagyománya van az állománymozgatással megvalósított kurrens igény-kielégítésnek. • Az egyedi, egyszeri kérések könyvtárközi kölcsönzéssel való szolgáltatásában a Vas megyében fellelhető példányokra építünk elsődlegesen. • A megyei és városi könyvtárak nyitottak a közösségi programok szervezésében. • A megyei és városi könyvtárak az Európai Unió pályázatok segítségével új, korszerű szolgáltatásokat alakítottak ki. 	<p>Gyengeségek a megye könyvtári ellátásában</p> <ul style="list-style-type: none"> • A megyei könyvtár hardver állománya túlkoros, folyamatos csere hiányában üzemzavarok léphetnek fel. • Nem készült a városi könyvtárakkal közös digitalizálási terv. • A Vas megyei és a Vas megyére vonatkozó nem nyomtatott források gyűjtése csak a helyi elektronikus sajtó anyagából kezdődött meg. • A térségi szolgáltatásban közreműködő könyvtárak munkatársi létszáma általában alacsony, a kollégák feladatellátását az időtényező jelentősen befolyásolja. • A települések (városok és községek) alacsony népességszáma miatt kevés a közkönyvtári rendszerben a nyilvános könyvtárak jegyzékén szereplő, intézményként működő közkönyvtár. • A fenti ok miatt kevés a felsőfokú végzettségű könyvtáros a községekben. • Vas megye térségeiben lényegesen eltérő épület és IKT adottságok jellemzik a kiskönyvtárakat. • A falvakban szolgálatot teljesítő munkatársak könyvtárosi kompetenciája hiányos. • Megfelelő anyagi honorárium hiányában gyakori a fluktuáció a szolgáltató helyeken. • A lehetségesnél alacsonyabb könyvtárhasználati mutatók. • Nyilvánosságban való korlátozott jelenlét.
<p>Lehetőségek a megye könyvtári ellátásában</p> <ul style="list-style-type: none"> • A hagyományos és digitális/elektronikus szolgáltatások harmonikus fejlesztésével tovább nő a használói elégedettség. • A KSZR kiegészítő támogatás felhasználásával a térségek közötti fejlettségi egyenlenség csökkenthető. • A könyvtár- és olvasásnépszerűsítő programok, közösségi rendezvények községi kiterjesztésével emelkedik a könyvtárakat igénybe vevők száma. • A rendszeres használóképzéssel fejlődik az idősebb generáció digitális alfabetizációja. • Bibliobusz/ok rendszerbe állításával új modell erősítheti a közkönyvtári ellátást. • A könyvtári szolgáltatóhelyek tárgyi feltételeinek megújítása, a környezet komfortosságának javítása. • Az informatikai eszközapparátus kiépítése, fejlesztése. • A dokumentumkínálat megújítása. • A könyvtári állományok megtisztítása. • Tudásmegújítás és esélyegyenlőség biztosítása. • Kihasználatosság növelése. • A könyvtári ellátás elismertségének javítása. 	<p>Veszély – Fenyegetés a megye könyvtári ellátásában</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forráselvonás miatt nem tartható a minőségi szolgáltatási kultúra. • A kívánatos fejlesztésekre nem sikerül forrásokat allokálni (Épületek felújítása, IKT csere, bibliobusz). • A gyakori fluktuáció megakadályozza a kistélepülési szolgáltatásban közreműködő munkatársak színvonalas felkészítését. • Az idősödő lakónépesség érdeklődésének csökkenését nem ellensúlyozza fiatal családok megjelenése a falvakban. • A községi önkormányzatok forráshiány miatt nem tudják folyamatosan üzemeltetni a szolgáltatóhelyeket. • A kiegészítő állami támogatás összegének csökkenése, esetleges teljes hiánya megszakítja a fejlődési folyamatot. • A kiegészítő állami támogatás felhasználási kööttségének lazulásával sérül a célszerű felhasználás.

Öt éves fejlesztés tervezése – elérendő célok

A Berzsenyi Dániel Könyvtár jövőképe a Vas megyei kistéleplési könyvtárellátás terén

A megye kistéleplésein élők könyvtárhasználati esélyeinek javítása, a tudásalapú, információs társadalomba való hatékony beilleszkedésük támogatása, esélyegyenlőség biztosítása a Vas megyei és az országos könyvtári dokumentum- és információs vagyponhoz való hozzáférésben. A könyvtárhasználat és a digitális írástudás terjesztésével a falvakban élők számára is kínáljuk az életen át történő tanulás, a tanulási készségek megőrzésének lehetőségét.

A Berzsenyi Dániel Könyvtár küldetése a Vas megyei kistéleplési könyvtárellátás terén

A Vas Megyei Könyvtárellátási Szolgáltatási Rendszer hatékony, gazdaságos működése biztosítja, hogy Vas megye kistéleplésein, állampolgári jogon hozzáférhetővé váljon az ott élők számára szükséges valamennyi, a könyvtári rendszeren keresztül elérhető információ és dokumentum. Minőségi szolgáltatásokkal segíti az elektronikus alfabetizációt, élményközpontú, az örömszerző olvasást népszerűsítő, ismeretterjesztő és a helyi identitást erősítő közösségi programok szervezésével a kulturális értékek megőrzését és átadását. A szolgáltatóhelyek közösségi színtérként és információs pontként való működését támogatjuk.

A kistéleplési könyvtárellátás céljai Vas megyében

Átfogó célunk a megye egyes területein tapasztalható különbségek kiegyenlítése a feltételrendszer és a szolgáltatási kínálat javításával.

Részletezve:

- Gazdaságos, változatos, a felhasználói igényekhez igazodó dokumentum-ellátás, a gyűjtemény sokoldalú hasznosítása.
- A fogyatékkal élők, nemzetiségek speciális gyűjteményi igényeinek kielégítése.
- A helyben lévő állománnyal ki nem elégíthető használói igények teljesítése könyvtárközi kölcsönzéssel.
- A kihelyezett gyűjtemény gondozása, személyi változás esetén szakszerű átadása.
- A helyi lakosság információs igényei kielégítéséhez segítség nyújtása online tartalomszolgáltatással.
- A magyar könyvtári rendszer szolgáltatásainak közvetítése.
- Országos adatbázisok elérésének szükséglet szerinti támogatása.
- A helyben elérhető forrásokkal nem teljesíthető információs igények kielégítése.
- A helyi igényekhez igazodva hagyományos és elektronikus úton helyismereti információk szolgáltatása.
- Az esélyegyenlőséget javító közösségi, az olvasást, könyvtárhasználatot népszerűsítő programok, a digitális írástudáshoz kapcsolódó ismeretek megszerzését segítő tanfolyamok szervezése.
- A helyi munkatárs időséssel való kapcsolattartásának szakmai támogatása.
- A szolgáltató helyen ellátandó feladatok elvégzéséhez szükséges könyvtárosi ismeretek megszerzését, a meglévő szakmai ismeretek korszerűsítését biztosító képzések szervezése.
- Szakmai segítség nyújtása a települési könyvtáros munkájához, olvasószolgálati tevékenységéhez.
- Szükség esetén a könyvtári kihelyezett dokumentumok újraköttetése.
- Igény szerint a közkönyvtári szolgáltatásokat népszerűsítő tájékoztató szerkesztése.

A megvalósítás főbb területei a tervezési ciklusban:

- IKT fejlesztés és térségi kiegyenlítés.
- Gyűjtemény-korszerűsítés.
- Felhasználóképzés.
- Közösségi programok rendszeres szervezése.
- Képzés és továbbképzés a szolgáltatásban dolgozóknak.

1. A Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerbe bevont szolgáltató helyek tervezett száma

Könyvtárak		Terv					nyilvános könyvtárak jegyzékén szerepel	Lakosság- szám összesen ⁵
		2014	2015	2016	2017	2018		
Települési könyvtárak	megyei könyvtár	1	1	1	1	1	1	79348
	megyei könyvtár KSZR szolgáltató helyeinek száma összesen 0 - 500 lakosú településen	131	131	131	131	131	0	34758
	ebből könyvtárbusszal ellátott település	0	0	0	0	0	0	0
	megyei könyvtár KSZR szolgáltató helyeinek száma összesen 501 - 1000 lakosú településen	47	47	47	47	47	0	33948
	ebből könyvtárbusszal ellátott település	0	0	0	0	0	0	0
	megyei könyvtár KSZR szolgáltató helyeinek száma összesen 1001 - 1500 lakosú településen	12	12	12	12	12	0	14084
	ebből könyvtárbusszal ellátott település	0	0	0	0	0	0	0
	megyei könyvtár KSZR szolgáltató helyeinek száma összesen 1501 - 5000 lakosú településen*	5	5	5	5	5	0	9872
	városi könyvtár	12	12	12	12	12	12	78464
	községi könyvtár*	6	6	6	6	6	6	9353
	A településen nincs könyvtári ellátás	2	2	2	2	2		143
Összesen	216	216	216	216	216	19	259970	

*Megjegyzés: A 2012. december 31-ei állapothoz képest az önálló működés elégtelen pénzügyi, tárgyi, személyi feltételei, a jogi helyzet tisztázatlansága miatt Torony község esetében a nyilvános könyvtári működés nem biztosított. A település (1501-5000 lakos kategória) könyvtári ellátását a megyei könyvtárellátási szolgáltató rendszer keretében tervezzük.

⁵ megyei könyvtárnál a megyeszékhely lakosságának száma

1. *Infrastrukturális feltételek*

A Vas Megyei Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer 194 könyvtári szolgáltatóhelyének infrastruktúrájáról általánosságban megállapítható, hogy – függetlenül a községek népességszámától – nagyon kevés az önálló épületben működő szolgáltatóhely (6,7%). (Az önálló épület korábban más célra épült, eredeti funkcióját elvesztette [szolgálati lakás, óvoda, posta], és újrashasznosítás révén vált könyvtárrá.) További általános jellemző, hogy 50,1%-uk más kulturális intézménnyel – művelődési ház, faluház – „társbérletben” látja el feladatait, míg az 'egyéb' kategóriába sorolt 30,4% egy helyen található a polgármesteri hivattal, orvosi rendelővel: vagyis az összes, az adott település lakói által gyakorta felkeresett közintézménnyel.

Az általános jellemzőkön túl a könyvtáráépületek, és helyiségek állaga nagyon változatos képet mutat. Az épületek 40,7, a helyiségek 49,5%-a korszerűtlen / leromlott, felújítást igényel. Különösen problémás azoknak a szolgálati pontoknak a helyzete, melyek műemlék jellegű épületben (Egyházashetye, Pápac, Vassurány) működnek. Esetükben egy egyszerű padlózatsere is hosszadalmas, bonyolult hivatali egyeztetéssel valósulhat csak meg. Az épülettel és helyiséggel szorosan összefüggő kérdés az akadálymentesítés. Ez mindössze 43 helyen (22,2%) felel meg minden – külső/belső – elvárásnak. A települések többségénél az épületbe való bejutás ugyan megoldott, de az épületen belüli közlekedés már akadályba (küszöb, nem megfelelő belső ajtó méret) ütközik.

A 194 szolgáltatóhely átlagos alapterülete 36,7 m², csoportos rendezvény befogadására önmagában 63,9%-uk alkalmas. De mivel jelentős hányaduk művelődési házzal, faluházzal, egyéb közösségi célú intézménnyel működik egy épületben, rendezvényeik lebonyolítására a megfelelő elhelyezés „házon belül” biztosított.

A könyvtári berendezés a települések 32,5%-ban – bár a 80-as évek világát idézi – elfogadható, 27,3%-ban viszont elhasználdott, könyvtári célokra alkalmatlan, esetlegesen balesetveszélyes könyvespolcokkal (Köszegszerdahely, Velem). Az elkövetkezendő öt évben a szolgáltatóhelyek 77%-nál (150 település) szükséges komfortos, esztétikailag kellemes, barátságos belső tér (olvasósarok, gyermeksarok) kialakítása.

Fejlesztendő terület	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Épület (települések száma)	7	14	20	19	19
Könyvtári helyiség (települések száma)	9	17	25	23	22
Könyvtári berendezés (települések száma)	7	14	19	18	18
Enteriőr javítása (települések száma)	30	30	30	30	30
Biztonság technika (települések száma)	16	29	40	39	39

Fejlesztendő terület forrásszükséglete	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Épület (ezer forint)	210000	420000	600000	570000	570000
Könyvtári helyiség (ezer forint)	135000	255000	375000	345000	330000
Könyvtári berendezés (ezer forint)	10500	21000	28500	27000	27000
Enteriőr javítása (ezer forint)	1500	1500	1500	1500	1500
Biztonságtechnika (ezer forint)	8000	14500	20000	19500	19500

A szolgáltató hely infrastrukturális feltételei																												
Település	Lakónépessége	A szolgáltató hely működése (I/N)						könyvtárbusz	A szolgáltató hely külső-belső akadálymentesítése megoldott I/N	Az épület állapota (I/N) elfogadható, felújítandó, felújított				A könyvtári helyiség/helyiségek állapota elfogadható, felújítandó, felújított				A nyilvános könyvtári szolgáltató alapterülete	A könyvtári bútorzat állapota				A könyvtári tér alkalmas-e csoportos rendezvények befogadására (I/N)			Biztonság-technikai eszközök (I/N)		
		önálló épületben	oktatási intézménnyel közös épületben	IKSZT épületben	egyéb kulturális intézménnyel egy épületben	egyéb	elfogadható			felújított	felújítandó	a felújítás becsült költsége (eFt)	elfogadható	felújított	felújítandó	a felújítás becsült költsége (eFt)	elfogadható		felújítandó	felújított	a felújítás becsült költsége (eFt)	van	fejlesztendő	a fejlesztés becsült költsége (eFt)				
Összesen	90714	13	11	13	98	59	0	43	66	49	79	2370000	39	59	96	1440000	7121	62	56	76	114000	124	31	163	81500			
1-500 lakosú településen	34758	9	2	3	66	49	0	31	47	27	55	1650000	24	39	66	990000	4104	36	34	59	88500	74	15	114	57000			
501 - 1000 lakosú településen	33948	2	7	7	24	9	0	8	14	20	15	450000	10	17	22	330000	1969	18	18	13	19500	35	10	39	19500			
1001 - 1500 lakosú településen	14084	2	0	2	7	1	0	4	2	2	8	240000	1	3	8	120000	724	4	4	4	6000	11	6	6	3000			
1501 - 5000 lakosú településen	7924	0	2	1	1	0	0	0	3	0	1	30000	4	0	0	0	324	4	0	0	0	4	0	4	2000			

A fentiekben jelzett költségigény egyes elemei meghaladják a KSZR előre prognosztizálható forrásait. A könyvtárépületek rekonstrukciója, a könyvtárhelyiségek teljes körű, épülettechnológiát is érintő felújítása a fenntartó önkormányzatok által közvetlenül benyújtandó pályázatokból biztosítható:

- a Darányi Ignác Terv – Új Magyarország Vidékfejlesztési Program harmadik célterülete: többfunkciós szolgáltató központ,
- TOP4 prioritása 3. intézkedés: térségi/helyi közszolgáltatások, közigazgatási infrastruktúrafejlesztés.

Az elnyerhető források lehetővé tennék az érintett települések közösségi célú szolgáltatási pontjainak minőségi, családbarát fejlesztését, a vagyonvédelmet és az akadálymentesítést.

Egyes szolgáltatóhelyek bútorzatának teljes körű cseréje szintén külső forrás bevonását (NKA pályázat) igényli. Megyei KSZR feladatként olyan kisértékű eszközbeszerzés tervezhető, mely az egyes szolgáltatóhelyek használói komfortérzetét, a helyiségek enteriőrét javítja.

2. IKT, technikai eszközök

A megyei rendszerterv IKT fejlesztési stratégiáját a szolgáltatóhelyek fenntartóival készített helyzet- és igényfelmérés alapozta meg. Az összesített adatok tájegységenként eltérő képet rajzoltak. Az elmúlt évek mozgókönyvtári normatívája felhasználásának hangsúlyeltolódása miatt vannak a megyében IKT eszközök széles körével rendelkező (Körmendi térsége, Őrség), átlagos felszereltségű (Szombathely, Vasvár, illetve Sárvár térségének egyes részei), és az eszközellátottságban elmaradt (Kemenesalja különösen, és Kőszeg városkörnyék egyes részei) települések.

Az elkövetkezendő ötéves ciklus elsődleges feladata az infokommunikációs technológia alapbázisának biztosítása a települések népességszámának figyelembevételével:

- 0-300 lakos legalább 1 számítógép perifériákkal
- 301-500 lakos legalább 2 számítógép perifériákkal
- 500 lakos felett legalább 3 számítógép perifériákkal

Az alapcélkitűzés megvalósulása esetenként igényli önkormányzati erőforrások mozgósítását is, a megye valamennyi szolgáltatóhelye internetes kapcsolatának kiépítése (35 település), illetve a meglévő sáv szélesség bővítése érdekében (26 település).

A tervezett fejlesztés megteremtheti az információs társadalom technológiájához kapcsolódó alapkészségek elsajátításának lehetőségét, az e-közigazgatás, az e-ügyintézés, a személyes kapcsolattartás korszerű módszerei alkalmazását a megye földrajzi hátránnyal élő településcsoportjai számára, illetve garantálhatja azokon a helyeken az IKT eszközök szinten tartását, ahol az alapfelszereltség már biztosított.

Az egyéb technikai eszközök (projektor, digitális fényképezőgép, vetítővászon) fejlesztésekor prioritást élvez minden olyan település, ahol a közösségi programok számszerűsége, a könyvtár igénybevétele az eszközkihasználtságot garantálja.

Megyei KSZR szinten a telefonos elérhetőség egységes kiépítése nem tervezett. A szolgáltatóhelyek elérhetőségét egyéb kommunikációs csatornák (e-mail, skype, közösségi oldalak) alkalmazása biztosítja.

Infokommunikációs eszközök ⁶																			
Település	Lakónépessége	telefon		számítógép		projektor		digitális fényképezőgép		nyomtató		szkenner		multi-funkciós (szkenner-nyomtató)		vevítő-vászor		internet	
		I	F	I (db)	F (db)	I (db)	F (db)	I (db)	F (db)	I (db)	F (db)	I (db)	F (db)	I (db)	F (db)	I (db)	F (db)	I	F
Összesen	90714	58	18	455	309	23	57	15	54	79	37	19	27	23	68	11	52	155	62
1-500 lakosú településen	34758	33	10	265	175	6	33	8	28	50	28	5	20	11	38	1	27	101	43
501 - 1000 lakosú településen	33948	16	8	135	95	9	21	4	21	20	7	9	7	7	22	6	20	41	13
1001 - 1500 lakosú településen	14084	7	0	43	21	7	2	3	3	8	0	4	0	4	6	3	4	10	5
1501 - 5000 lakosú településen	7924	2	0	12	18	1	1	0	2	1	2	1	0	1	2	1	1	3	1

⁶ I = Igen F = Fejlesztendő

3. Állománymenedzsment

A Vas Megyei Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer alapelve, hogy minden tevékenységének középpontjában a felhasználó áll. Ennek értelmében az állománymenedzsmenthez kapcsolódó valamennyi tevékenység a használó igényeinek minőségi kielégítését célozza meg.

2012. december 31-én a KSZR szolgáltatóhelyek kihelyezett dokumentumvagyona 549 820 könyvtári egység volt, amely 0,3 kötetes forgási sebességgel hasznosult. Az adat tükrében az állománymenedzsment elsődleges feladata a kihelyezett gyűjtemények selejtezése, az avult, rongált, feleslegessé vált dokumentumok kivonása minden községben, tételes, teljes körű állományellenőrzéssel egybekötve. A tervezett kivonás a jelenlegi dokumentumvagyon 25-40%-át érinti.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Állománykivonás tervezett üteme (községek száma/év)	50	50	44	folyamatot fenntartó 10	folyamatot fenntartó 10

Az állományok megtisztítása, a fölös és rongált anyag kivonása után várható el a hasznos gyűjtemény elektronikus katalógusban való 100%-os feltártsága (jelenlegi arány 90%).

Az állománymenedzsment másik fontos feladata az olvasásközpontúság fejlesztése, megfelelő olvasmánykínálat kialakításával. Ezt a célt három stratégia mentén szeretnénk elérni, a gyűjtemény-korszerűsítést prioritásként kezelve a fejlesztési ciklusban:

- a kihelyezett törzsállományok radikális cseréjével, továbbá
- az újdonságok folyamatos beszerzésével, helyszínre juttatásával,
- részben pedig valamennyi szolgáltatóhelyen dokumentumtípusok széles körének (nem hagyományos dokumentumok [CD, DVD], folyóiratok) gyűjteménybe integrálásával. A nem hagyományos dokumentumok, illetve a folyóiratok a KSZR néhány tájegységében (Kemenesalja, a sárvári járás egyes települései) tényleges újdonságot jelentenek a korábbi évek kizárólagos könyvellátása után. A szolgáltatóhelyek részére – előzetes igényfelmérés (választás lehetősége 79 címből) után – előfizetendő folyóirat mennyiség
 - 0-300 lakos legalább 3-4,
 - 301-500 lakos legalább 5-6,
 - 500 lakos felett legalább 7-10 cím.

Az állományellátás hatékonyságát nagymértékben befolyásolja az újdonságok beszerzésének és az egyes szolgáltatóhelyekre való kijuttatásának gyorsasága. A gyors és gazdaságos munkaszervezést városi könyvtárak (Celldömölk, Körmend, Kőszeg, Sárvár Szentgotthárd, Vasvár) bevonása biztosítja, amely együtt járt a korábbi mozgókönyvtári ellátás rendszerének felülvizsgálatával, és az ellátási hatékonyság szempontrendszerébe nem illő mikrotérsgyi kapcsolatok (Bük [4 település], Csepreg [2 település], Répcelak [4 település]) áthelyezésével, a Berzsényi Könyvtárhoz való sorolásával.

A feladatmegosztással történő dokumentum-beszerzés feltételezi a gyűjtőkori kérdések tisztázását – a szóbeli szakmai konszenzussal megállapított alapelvek írásban való rögzítése 2014-ben megvalósul –, illetve a feltárás és a lelőhelyről való tájékoztatás kérdésének megoldását. Megyénk nem tervezi a megvásárolt újdonságok egy központú elektronikus nyilvántartását. Meg kívánja tartani a szolgáltatásközvetítésben közreműködő városi könyvtárak Szikla21 és saját OLIB7 könyvtári integrált rendszerét, biztosítva a Vasi

Könyvtári Portálon a lelőhelyekről való teljes körű, 24 órás tájékozódás lehetőségét, az 'Újdonságok' menüpontban pedig folyamatos információt adva a rendszer beszerzéseiről.

Az állományfejlesztés alapelve – a használói igények mind teljesebb kielégítése – nem jelenti, a „mindent megvásárolunk és mindent helyben azonnal hozzáférhetővé teszünk” elv alkalmazását. A kistélepléseken esetenként jelentkező szórványigények teljesítése a könyvtárközi kölcsönzés feladata, elsődlegesen rendszeren belül, a Vasi Könyvtári Portál és a KSZR szolgáltatási rendszerébe bevont városi könyvtárakban létrehozott gyors átkölcsönzési, könyvtárközi gyűjteményalap támogatásával. Ennek szükségességét a 2012-es év statisztikai adatai is igazolják.

Tavaly év végéig a községek 2 589 könyvtárközi kérése megyén belül 2 598 dokumentum küldésével teljesült, melyből 78 elektronikus formában érkezett a kérő településre. A megyén belüli gyűjteményvagyonból ki nem elégíthető kérések a megyei könyvtár, illetve városi könyvtári partneri közvetítésével jutnak el az ODR-MOKKA szolgáltatási rendszeréhez.

A gyűjteményfejlesztés elengedhetetlen feladata – a praktikus ismeretszerzést, élethosszig tartó tanulást támogató információk, az örömszerző olvasást szolgáló dokumentumok kínálatán túl – a helyi identitást erősítő, a szűkebb pátriára vonatkozó helyismereti információk közvetítése. A hozzáférés elektronikus úton (Vasi Digitális Könyvtár, Vasi Könyvtári Portál Online lexikona, a szolgáltatásközvetítésben közreműködő városi könyvtárak tájegységükre vonatkozó honismerti adatbázisai) való biztosítása mellett e célt szolgálja a *Vasi Községek Digitális Archívuma* (VKDA) és a *Községajánló*. A VKDA a Berzsenyi Könyvtár Savariensia gyűjteményére alapozva, az adott településről megjelent publikált források felhasználásával és digitalizálásával nyújt településtörténeti áttekintést. A *Községajánló* megyei/városi információs bázisból – levéltári kutatással kiegészítve – gyűjti össze egy-egy település adatait múltjából, jelenéből.

A községi digitális archívum a KSZR 1 000 főt meghaladó lélekszámú településeiről tervezett kiadvány, míg a leporelló az ennél kisebb népességű falvakról készül.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Vasi Községek Digitális Archívuma	1	3	3	3	3
Községajánló	4	8	8	10	10

Állománymenedzsment							
Település	Lakó-népessége	A településen helyben lévő dokumentumok száma (cserelétét nélkül)	Elektronikus nyilván-tartásba vett dokumentumok (becslés %-ban)	A szolgáltató hely dokumentumállománya elektronikus katalógusban: teljes mértékben feltárt (100 %) részben feltárt (becslés %-ban) nem érhető el (0 %)	Selejtezendő dokumentumok százalékos aránya (becslés %-ban)	Raktári jelzetek	Vonalkódolás
Összesen	90 714	338 777	82	90	30	86	30
1-500 lakosú településen	34 758	187 996	85	91	29	87	30
501 - 1000 lakosú településen	33 948	96 254	75	86	32	87	26
1001 - 1500 lakosú településen	14 084	25 589	73	98	30	84	37
1501 - 5000 lakosú településen	7 924	25 938	78	78	45	78	44

4. Könyvtárhasználat

2012. december 31-én a megye KSZR szolgáltatóhelyeinek regisztrált használója az érintett népesség 11,3%-a, a személyes látogatás intenzitása 17 alkalom volt, míg egy használóra 18 kötet kölcsönzött dokumentum és 6,8 alkalom internethasználat jutott.

A jelenlegi igénybevétel javítása, a könyvtárhasználat szolgáltatás- és olvasásközpontúságra alapozott erősítése több korosztályt érintő, az esélyegyenlőség javítását is szolgáló, rendszeres közösségi/közművelődési programcsomaggal valósulhat meg. Hatékonysága a helyi könyvtári szolgálatot ellátó kolléga és a KSZR szolgáltató könyvtárának együttes felelőssége.

A 2013 áprilisában lebonyolított, és a községi könyvtárosokat megszólító igényfelmérés összegzése alapján hét programtípus iránti igény körvonalazódott:

1. Könyvekről, könyvtárakról mindenkinek

A községi szolgáltató helyek munkatársaival együttműködve negyedéves rendszerességgel szervezett csoportos foglalkozások az egy-egy településen élők olvasáskultúrájának formálását szolgálják a papírra vetett gondolatok varázsának bemutatásával. Formája: felolvasás, beszélgetés (A hónap könyve). Célközönség: gyermekek, felnőttek, nyugdíjasok.

2. Találkozások – Kortárs irodalom a könyvtárakban

A mai magyar irodalom jeles képviselőivel, szakíróival való találkozás lehetősége az egyes tájegységek városi könyvtáraiban összevontan. Tervezett gyakoriság könyves ünnepek, központi szervezésű programsorozatokhoz kapcsolódva, 14 alkalom/év. Formája felolvasás, író-olvasó találkozó, ismeretterjesztő előadás. Célközönsége gyermekek, felnőttek, nyugdíjasok.

3. Vas megyei anizs

Vas megye és az adott település múltjára vonatkozó helytörténeti, ismeretterjesztő előadássorozat helytörténettel foglalkozó könyvtárosok, kutatók, külső előadók bevonásával. Tervezett gyakoriság negyedévente egy alkalom/szolgáltatóhely. Formája előadás. Célközönsége gyermekek, felnőttek, nyugdíjasok.

4. Praktikus ismeretek a könyvtárból

Az egészséges életmódhoz, a környezettudatos életvezetéshez, a mindennapok gyakorlati tennivalóihoz, a családi szerepvállaláshoz kapcsolódó előadások szakértők bevonásával, irodalomismertetéssel, ajánlójegyzékkel, könyvkiállítással egybekövetve. Tervezett gyakoriság negyedévente egy alkalom/szolgáltatóhely. Formája előadás. Célközönsége felnőttek, nyugdíjasok.

5. Olvasásnépszerűsítő pályázatok

Megyei, illetve tájegységi hatókörű, elsősorban az 10-14, illetve a 14-18 éves korosztály számára, meghatározott témakörben meghirdetett, erőteljes könyvtárhasználatra, könyvtári kutatómunkára építő programok. Tervezett gyakoriság évente programonként egy-egy sorozat (Könyvhódító, BeleLapozgató, Momó). Formája rejtvényfüzet, feladatlap, levelezős játék.

6. Kreatív foglalkozások

A magyar és a világirodalom népmesekincséből válogatott kínálat nemcsak a mesékkal ismertet meg, hanem alkalmat kínál egy-egy mesehős elkészítésére, szülőket, nagyszülőket

is bevonva a foglalkozásokba. Formája felolvasással egybekötött kézműves foglalkozás. Célközönsége gyermekek, felnőttek, nyugdíjasok. (pl. Meseláda)

7. Használóképző tanfolyamok

20 órás, ingyenes, az elektronikus alfabetizációt szolgáló, a községi szolgáltatóhelyekre kihelyezett tanfolyamok, a hatékony információszerzés, az elektronikus kommunikáció és az e-ügyintézés alapjainak elsajátítása, könyvtári adatbázisok (ODR-MOKKA, NAVA, MEK) megismertetése érdekében. Tervezett gyakoriság 25 alkalom/év. Formája tanfolyam, tanfolyami segédlettel. Célközönség hátrányos helyzetű csoportok, nyugdíjasok.

A közösségi programok gyakoriságát 300 lakoson aluli községekben félévente tervezzük.

A fentiekben vázolt programkínálat következetes és sikeres megvalósítása alapján prognosztizálható forgalomnövekedés a regisztrált használók számában 10%, a személyes használatban 30% és a kölcsönzött dokumentumok mennyiségében 20%. Az inernethasználat 20%-os növekedése a digitális írástudás elsajátítását támogató használóképző tanfolyamok mellett függvénye az IKT fejlesztések megvalósulásának is.

Könyvtárhasználat												
Település	Lakónépessége	Olvasók száma összesen							Ebből 14 éven aluliak száma			
		Regisztrált használók	Személyes használat	Az összesből Internet használat	Telefon, fax, e-mail	OPAC, honlap	Kölcsönzött dokumentumok	Helyben használt dokumentumok	Regisztrált használók	Személyes használat	Kölcsönzött dokumentumok	Helyben használt dokumentumok
Összesen	90714	10244	173461	70196	2190	143	186284	87197	3238	81460	82493	39857
1-500 lakosú településen	34758	5266	90311	35566	415	95	93849	47862	1405	36761	41059	23003
501 - 1000 lakosú településen	33948	3481	56951	25876	290	10	61388	27079	1105	27966	29891	11037
1001 - 1500 lakosú településen	14084	904	18269	6001	1485	38	20348	7273	389	8424	9778	2627
1501 - 5000 lakosú településen	7924	593	7930	2753	0	0	10699	4983	339	5309	2765	3190

5. Személyi feltételek

A megyei KSZR-ben dolgozó községi könyvtárosok 65,4%-a megbízási díjas. Elenyészően kevés az önkéntesek és a közcélú foglalkoztatottak aránya (2,6, illetve 5,2%). A községekben szolgálatot teljesítők 75%-a felsőfokú, zömében pedagógusi végzettséggel rendelkezik. A szintén 2,6% főfoglalkozású alkalmazott olyan településeken látja el feladatait, ahol a könyvtári szolgáltatási pont művelődési házzal összevontan vagy IKSZT keretében működik. Ezeken a helyeken az alkalmaztatás elsődleges szempontja nem a könyvtári feladat-ellátás, hanem a művelődésszervezői, IKSZT vezetői feladatok megoldása volt. A részmunkaidősök 45 fős létszámában az osztott munkakör sok esetben nemcsak a kulturális élet szervezése körüli teendők ellátását jelenti, hanem egyéb, a közgyűjteményi/közművelődési feladatoktól messzebb eső (falugondnoki, önkormányzati hivatalsegédi) tennivalókat is. Ez utóbbi esetekben hangsúlyozottan szükséges az alapvető szakmai ismeretek elsajátítását biztosító könyvtárosi tanfolyam elvégzése és a megyei, illetve a szolgáltatásközvetítésben közreműködő városi könyvtárak szakmai segítségnyújtása. Összességében a jelenleg alkalmazásban álló községi könyvtárosok 80,4%-nak a végzettsége felel meg a törvényi előírásoknak.

A legfontosabb szakmai ismeretek megszerzése érdekében a Berzsenyi Könyvtár két helyszínen – Szombathely, Körmend –, a célszerűbb megközelíthetőség érdekében szervezi 40 órás alapfokú könyvtárosi tanfolyamát. A legújabb szakmai információk átadását és egyben a feladatellátáshoz kapcsolódó konzultációs lehetőséget jelenti a *Községi Könyvtárosok Napja* című programsorozat, melyet tájegységenként, az adott városi könyvtárakba kihelyezve szervezünk meg, igény szerint külső előadó bevonásával.

Személyi feltételek											
Település	Lakónépessége	Nyitva tartási		Könyvtárbusz nyitva tartási		A szolgáltató helyen dolgozó					
		napok száma hetente	órák száma hetente	napok száma kéthetente	órák száma kéthetente	fő foglalkozású közalkalmazotti jogviszonyban	rész munkaidős közalkalmazotti jogviszonyban	megbízási díjas	közvetlen, közhasznú foglalkoztatott	önkéntes	képzettsége megfelel a jogszabályi előírásainak (%) ⁷
Összesen	90 714	470	1 525	0	0	5	45	127	5	10	156
1-500 lakosú településen	34 758	299	928	0	0	0	26	91	3	8	111
501 - 1000 lakosú településen	33 948	123	451	0	0	8	13	28	2	2	42
1001 - 1500 lakosú településen	14 084	32	100	0	0	2	3	7	0	0	1
1501 - 5000 lakosú településen	7 924	16	46	0	0	0	3	1	0	0	2

⁷ Az emberi erőforrások minisztere 39/2013. (V. 31.) EMMI rendelete a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer működéséről

5. § (1) g) a szolgáltató helyen a kistélepülési önkormányzat

ga) 1500 fő alatti lakosságú kistélepülésen legalább érettségivel,

gb) 1500–2500 fő közötti lakosságú kistélepülésen középfokú szakirányú végzettséggel,

gc) 2500 fő feletti lakosságú kistélepülésen közalkalmazotti jogviszonyban, felsőfokú végzettséggel és könyvtáros szakképzettséggel rendelkező személyt foglalkoztat.

6. A könyvtári szolgáltatások népszerűsítése

Könyvtárunk 2013-ban megkezdte a KSZR szolgáltatások népszerűsítését szegmentált célcsoportok számára:

- A **legszelebbebb közönséget** célozva honlapunkon új menüpontot alakítottunk ki a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerről. Ismertettük a megváltozott jogszabályi környezetet, közzétesszük az aktuális információkat, és **KSZR Hírlevelet** indítottunk az ellátási körzetekben lezajlott és várható események ismertetésére. Ennek életben tartását középtávon is elengedhetetlennek tartjuk.

Ugyancsak korlátozás nélküli tájékozódást tesz lehetővé a Vasi Könyvtári Portálon létrehozandó KSZR szolgáltatóhelyek „minervája”, melyben rögzítjük az elérhetőség és hozzáférés legfontosabb adatait, a községekben található műpéldányokról tájékoztató elektronikus katalógus linkjét, majd folyamatosan külső és belső fotókkal egészítjük ki az oldalt. Portálunk fogadja és közzéteszi a szolgáltatóhelyekről érkező szöveges és képes esemény-tudósításokat is. A VKP Blogja minden közreműködőnek és felhasználónak lehetőséget nyújt véleménye kifejtésére, élményeinek megosztására. A minerva feltöltése 2014 év végére befejeződik, de a változások követése érdekében folyamatos gondozást igényel, ahogy a portál egészének üzemben tartása is.

Az elektronikus és nyomtatott médiumok számára sajtóanyagokat, tájékoztatókat készítünk, beszélgetéseket kezdeményezünk évente legalább egy alkalommal.

2014-ben KSZR-t megjelenítő logót vezetünk be, plakátot és szórólapot készítünk a rendszer szolgáltatásairól. Megkezdjük az egyedi szolgáltató helyeket és a települések értékeit bemutató leporellók elkészítését (évente 35-40 féle), és ezek községi honlapokon való megjelenítésének kezdeményezését. Elektronikus dokumentumként való közzétételükről a Vasi Digitális Könyvtár „Kisadatbázis” moduljában is gondoskodunk.

- **Szolgáltatóhelyek és fenntartóik** számára ugyancsak megkezdjük a KSZR rendszer és szolgáltatásainak ismertetését 2013-ban, az ellátási körzetek városi könyvtári központjaiban. A találkozó konzultáció és egyidejűleg továbbképzés is volt, melyen az új jogszabályi környezet ismertetése, a Vas megyei KSZR főbb vonalainak bemutatása mellett a megyei könyvtár honlapcsaládját is megismerhették a községek képviselői. Középtávon évente egy-egy ilyen alkalmat tervezünk aktuális témában, kiegészítve községi könyvtárosi beszámolókkal, jó példák és tapasztalatok közreadásával.

A községi könyvtári arculati elemek állapota ellátási körzetenként eltérő. Vannak tájegységenként azonos külső táblák (pl. Körmeny térsége, Órség, Szombathely térsége), amelyeknek cseréje nem indokolt. Más esetben az önkormányzatok ragaszkodnak közszolgáltatást ellátó épületeik azonos arculati elemmel való megjelenítéséhez. Könyvtárunk alkalmazkodni kíván ezekhez, és nem az épületi tábla, hanem a nyitva tartási felirat KSZR logóval ellátott alkalmazását javasolja. A belső feliratok (állománytestek megjelölése, választók cseréje) jelentős (mintegy 100 településen) nagyságrendben indokolt. Az állományok megtisztításához kívánjuk kötni a feliratozást

ügy, hogy a tervezési ciklus végére a munka befejeződjön. Az éves munkatervekben rögzítendő állományapasztási helyszínek szerint folytatjuk a munkát.

7. Szolgáltató könyvtár

A BDK általános gyűjtőkörű közkönyvtár. Fenntartója Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata. A 2012. évi CLII. törvénnyel módosított, a nyilvános könyvtári ellátásról szóló CXL. törvényt törvény szerinti megyei és állami feladatainak ellátásához kiegészítő állami támogatásban részesül. Meghatározó különgyűjteménye a Savariensia helytörténeti forrásanyag, helyi kötelezpéldányok megőrzőhelye, Vas megye valamint Szombathely város helyismereti és -történeti dokumentációs központja. A helyi kutatómunka támogatására megyei archívkönyvtárként szolgált forrásértékű dokumentumokat, népszerű közgyűjteményi kutatóhely. Az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer szolgáltató tagjaként fogadja a könyvtárközi kéréseket. Mint kisebbségi könyvtár nem csupán a megyében élő nemzeti kisebbségek és cigány etnikum alapvető anyanyelvű irodalommal való ellátását tekinti feladatának, hanem a velük kapcsolatos irodalom gyűjtését és bibliográfiai számbavételét is. Együttműködik a helyi felsőoktatási intézmények könyvtáraival, továbbá a gyűjteménygyarapítás során figyelembe veszi azon állampolgárok szakirodalmi igényeit, akik bármely képzési formában – akár a megye határain belül, akár azon túl – tanulmányokat folytatnak. A város területén 3 fiókkönyvtárat és 2 kölcsönzőhelyet működtet.

A több mint 130 éves gyűjtemény közel 450 ezer kötet könyvet és időszaki kiadványt, 10 000 képi dokumentumot, 31 ezer hangzó és 10 ezer egyéb dokumentumot tartalmaz. Az olvasók közel 300 féle folyóiratból és napilapból válogathatnak.

A könyvtár épülete 2000-2002 között megújult és kibővült. Jelenlegi 4400 m²-es alapterülete megfelelő enteriört biztosít a differenciált szolgáltatási rendszert igénybe vevő közönség számára, a gyűjtemény elhelyezésére és a közszolgáltatást végző munkatársak számára.

A központi könyvtárban a személyes látogatások napi átlaga 700-800 fő, a kölcsönzött dokumentumok száma 1000-1200 darab közötti. Az aktív könyvtárhasználók aránya a szolgálendő közönségből 15-18%. A könyvtárközi kölcsönzési aktivitás tartósan jelentős, évente 3-4 ezer kérést teljesítünk.

A BDK hagyományos szolgáltatásain túl, rendszeres kiadói tevékenysége mellett elektronikus tartalomkínálatát is folyamatosan fejleszti. Infokommunikációs infrastruktúrája 5 db szerverrel, közel 100 db számítógéppel - melyből 40 felhasználói munkaállomás -, nyomtatókkal, szkennerekkel, másolókkal igyekszik a felmerülő igényeket kielégíteni. A könyvtár www.bdmk.hu oldalon elérhető honlapját és online katalógusát évről évre másfélszázezer látogató keresi fel. A Berzsényi Dániel Könyvtár 2003-tól folyamatosan bővülő tartalommal kínálja felhasználói számára megyetörténeti adatbázisát Vasi Digitális Könyvtár (VDK) címmel a www.vasidigitkonyvtar.hu oldalon. A térségi közkönyvtári együttműködés korszerűsítésének szándékával 2011-ben létrehozott Vasi Könyvtári Portál (www.vasikonyvtarak.hu) közös keresővel biztosítja az Olib integrált könyvtári rendszert használó megyei könyvtár, továbbá a Szikla rendszerrel dolgozó városi könyvtárak egyesített katalógusából a lelőhely-tájékoztatót. A VKP keretében elindított Online lexikon, az eseményekről szóló tudósítások sora, és a Blog tovább növelte a könyvtár virtuális igénybevitelét. (2012-ben már 225 ezret meghaladó belépőt regisztrált honlapcsaládunk.)

Az intézmény évente több száz rendezvénnyel, a változó igényekhez igazodó szolgáltatásokkal, bővülő elektronikus kínálattal (helyi hozzáférésű, valamint online elérhető adatbázisokkal, az e-ügyintézésrel kapcsolatos segítségnyújtással, NAVA hozzáférés biztosításával), permanens tájékoztatással várja érdeklődő közönségét helyben, valamint időbeli korlátozás nélkül a honlapon.

A kistelepülések könyvtári ellátásában az 1960-as évektől kezdve jelen van a városi könyvtárakkal való munkamegosztás, a letéti ellátás ezen rendszerén épült ki és 2005-től 2012-ig működött a mozgókönyvtári szolgáltatás, melynek megtartásában az új KSZR rendszerben is, minden szereplő érdekelt. Ennek megfelelően 2013-tól 6 városi könyvtárat vontunk be az egységes elven szerveződő feladatellátásba, egyúttal a dokumentum-kihelyezés általános gyakorlatát a szombathelyi térségben korábban jól bevált programokkal gazdagítottuk, beépítve a városok sajátos gyakorlatát is. A korábbi 10-ről 7-re csökkentve nagyobb ellátási körzeteket alakítottunk ki, megteremtve a csereállomány mozgathatóságából eredő racionalizálás lehetőségét.

A megyei könyvtártól 2005-től kezdődően 18,5 státuszt elvont korábbi fenntartója, melynek következtében az Életünk folyóirat kiadását új feladatként végző intézményünk mindössze 48,5 státusszal végzi a szolgáltatásokat. Szakképzett munkatársaink száma 30, melyből felsőfokú képesítéssel 24 fő rendelkezik. A térségi szolgáltatás koordinálása és közvetlen ellátása a könyvtárigazgató irányításával a Szaktanácsadói és Ellátórendszeri Titkárság feladata. A csoport létszáma 3 fő, melyhez a szállításokat és egyes könyvtár technológiai feladatokat is végző gépkocsivezető/üzemeltetési ügyintéző/könyvtárkezelő kombinált munkakör csatlakozik részlegesen. A tájékoztatásban, az állománygyarapításban, a virtuális szolgáltatók üzemeltetésében más szervezeti egységek munkatársai is közreműködnek. A pénzügyi, gazdálkodási feladatokat 3 fős csoport látja el. A rendelkezésre álló személyzeti kapacitás nem elégséges a KSZR feladatok elvégzéséhez, ezért munkaköri feladaton kívüli megbízásokkal tudjuk biztosítani a humán erőforrás fedezetet, a városi könyvtárakban dolgozó könyvtárosok közreműködésével.

Fejlesztendő területek a megyei könyvtárban:

- az Olib integrált rendszert üzemeltető SUN szerver cserére érett (2002-es beszerzés), távszolgáltatásaink minőségét javítandó szimmetrikus internet-kapcsolatra kell átállnunk
- könyvtárunk egyetlen személygépkocsiját a tervezési ciklus időtartama alatt cserélni szükséges
- a legkisebb lélekszámú települések ellátására bibliobusz rendszerbe állítása kívánatos.

A feladatokhoz illeszkedő létszám rendelkezésre állása stabilizálhatná az üzemszerű működést, és kiegyensúlyozottabb fejlesztést tenne lehetővé (létszámigény 3 fő)

8. *Minőségfejlesztés, minőségirányítás, a szolgáltatás dokumentálása*

Könyvtárunk MSZ EN ISO 9001:2009 szabvány szerinti minőségirányítási rendszerben dolgozik, auditált szervezet. A *Minőségirányítási rendszer* „Munkafolyamatok” fejezetében szabályozzuk a Szaktanácsadói és Ellátórendszeri Titkárság feladatkörét is. A leírás az alábbi munkafolyamatokat azonosítja: állomány- és nyilvántartás revíziók, dokumentumcsere, megyei rendezvények, statisztikai adatszolgáltatás, továbbképzések – szakmai értekezletek, pályázatok készítése. A kézikönyv összeállításakor kistérségi rendszerben történt a települési könyvtárak támogatása, a városi könyvtárakkal kialakított munkamegosztással. **A KSZR jogszabályi feltételrendszere okán bekövetkezett változások miatt a feladatellátás folyamatleírásait 2014-ben szükség szerint kiegészítjük.**

A 194 ellátandó település nagyságrendje következtében a Vas megyei Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszer alapelve változatlanul a városi könyvtárakra támaszkodó feladatellátás, a hagyomány, a személyzeti erőforrásokra való építkezés, és a racionalitás alapján.

A megyei könyvtárra háruló nagyobb szakmai és pénzügyi felelősség azonban megkívánja az ellátásba bevont városi könyvtárakkal történő szorosabb koordinációt a tervezés, a kivitelezés és a beszámolás szakaszában is. A térségek között tapasztalható fejlettségi egyenetlenség ugyancsak szorosabb szakmai irányítást kíván. A közös szakmai munkát a munkafolyamatok standardizálására és a tudásmegosztásra kívánjuk építeni.

A **standardizálás** révén elérendő célok:

- olyan gyűjtőköri szabályzat kidolgozása, amely a községek szükségleteihez igazítja a törzsállomány kiépítését, a csereállománnyal pedig az aktuális, legintenzívebb gyakoriságú érdeklődést szolgálja, az egyedi, egyszeri kéréseket könyvtárközi kölcsönzéseként teljesíti,
- tervszerű állománymenedzsmenttel értékelhető javulást szeretnénk elérni a forgási sebesség viszonyszámában,
- a közösségi programok, olvasás- és könyvtár népszerűsítés, használatképzés területén programjavaslatokkal motiváljuk a közönséget,
- a lezajlott programok, elvégzett munkák dokumentálásra egységes nyilvántartást alkalmazunk (jelenléti ív, fotódokumentáció, periodikumok nyilvántartó lapja, állománymozgatás nyilvántartása, selejtezési dokumentáció)

A **tudásmegosztás** gyakorlati megvalósításában tervezzük:

- városi könyvtári közreműködő partnereinkkel KSZR levelezőlistán tartjuk a kapcsolatot, „Műhelybeszélgetések” sorozatunkban foglalkozunk az aktuális témákkal,
- KSZR Hírlevelünk folyamatos online közreadása a tájékoztatáson túl módszer- és ötlettárként is hasznosul, ahogy a Vasi Könyvtári Portál eseményleírásai, képes tudósítása is,
- a községi könyvtárak nem szakképzett munkatársait alapfokú tanfolyamon készítjük fel a legfontosabb tudnivalókra,
- térségi továbbképzéseket, konzultációkat szervezünk községi könyvtárosoknak, fenntartóiknak,
- a jó példák megismertetésére tapasztalatcseréket szervezünk.

A fejlesztési ciklus végére szeretnénk elérni, hogy valamennyi községi szolgáltatóhely a közönsége szükségletei szerinti szolgáltatásokat nyújtsa, lehetőség szerint azonos színvonalon. Minőségi szolgáltatásnak azt tekintjük, amelyet a helyi közönség visszaigazol. E cél elérése csak úgy lesz lehetséges, ha prioritásaikat közönségük igényéhez alakítjuk. Az **igények folyamatos nyomon követésének** három alappilléret jelöljük meg: 1. a

szolgáltatóhely könyvtárosának jelzései, 2. elégedettségvizsgálat a közönség körében. 3. önkormányzati igényvizsgálat.

Az igényfelmérések, továbbképzések, személyes találkozók során rendszeres kapcsolatot tartunk a községi könyvtárak fenntartóival. A 39/2013. (V. 31.) EMMI rendeletnek megfelelően írásban tájékoztatjuk partnereinket a KSZR községüknek nyújtott szolgáltatásairól.

A fejlesztési terv összeállításában közreműködtek az ellátásban részt vevő városi könyvtárak igazgatói, a megyei könyvtár igazgatója, és a KSZR szolgáltatásokért munkarendileg felelős megyei könyvtári csoportvezető.

Szombathely, 2013. október 30.

P. Toldi Márta Dr.
Pallósiné Dr. Toldi Márta PhD
könyvtárigazgató